

SERDAR ŞAHİNKAYA'NIN YENİ KİTABI

Aydınlık Gazetesi, 28 Ocak 2020

Yıldırım Koç

Dr. Serdar Şahinkaya önemli iktisatçılarımızdandır. Türkiye Kalkınma Bankası'ndaki 34 yıllık emeği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki 24 yıllık hocalığı ve bir dönem Mülkiyeliler Birliği'nin yayın organının yönetmenliği, onu hem güncel ekonomik gelişmeler, hem de ekonomi tarihi alanlarında saygın bir konuma getirdi. Kısa bir süre önce yayımlanan son kitabı da, özellikle 1920'li ve 1930'lu yılların Türkiye ekonomisinin anlaşılması açısından çok değerli bir çalışma. Zevkle okudum ve çok yararlandım.

Cumhuriyet İktisadında Makas Değiştirme, Sömürge Ekonomisinden Halkçı Ekonomiye başlıklı kitap, 2019 yılı Aralık ayında Telgrafhane Yayınları tarafından yayımlandı.

1930 SANAYİ KONGRESİ

Kitapta önce 1920'lerin Türkiye'sinin ekonomik durumu özetleniyor; 1930 Sanayi Kongresi öncesindeki sorunlar irdeleniyor.

Ardından Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, 1930 Sanayi Kongresi ve sergisi anlatılıyor. Bu bölümde 1929 dünya krizinin Türkiye'ye etkileri, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin kuruluşu, 1930 Sanayi Kongresi'nin açılış konuşmaları, raporları ve tutanakları ele alınmış.

Sanayi Kongresi, 22-23 Nisan 1930 günleri, "Gayemiz: Türkiye Sanayisi Türkiye Devleti gibi Yeni ve İleri Olmalıdır" şiarıyla toplandı. Kongre'nin temel görevi, "Sanayimizin milli ve çağdaş gereklere uygun bir tarzda gelişmesini sağlayacak yolları aramak" idi.

Kongrede, sermaye kaynaklarının yetersizliğinin nedenlerinden biri olarak, mevcut sermayenin israf edilmesi de ele alınıyor. İşletmelerin kuruluş yerinin seçimindeki yanlışlıktan, işletme sermayesinin yetersizliğinden, makine teçhizatın çağın teknolojisine uyumsuzluğundan, kârlılık hesaplarının yanlışlığından, yönetim yetersizliğinden, teknik bilgi ve uzmanlığın yokluğundan yakınıyor. Bunlara çözüm olarak da, "asgari on senelik bir sanayi programının tespiti" ve "bir sınai tesisatı tetkik ve murakabe merkezinin teşkili" isteniyor. Diğer bir deyişle, planlı ekonomi gündeme getiriliyor.

Kitabın üçüncü bölümünde 1930 Sanayi Kongresi sonrasındaki gelişmeler özetleniyor. Amaç, sömürge ekonomisinden kurtulmaktır; bunun için de daha fazla üretmektir. "İktisadi kalkınma savaşının ilk adımı, hammaddecilikten kopmaktır." Başbakan İsmet İnönü'nün 1932 yılında Sovyetler Birliği'ne yaptığı ziyaret ve 1934 yılındaki Türkiye-SSCB Kredi ve Teknik Yardım Protokolü ve ardından Sovyetler'in kredi ve teknik yardımıyla gerçekleştirilen yatırımlar ele alınıyor.

ATATÜRK'ÜN ARASIZ DEVRİMLER PERSPEKTİFİ

Serdar Şahinkaya, kitabın son bölümünde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 9 Mayıs 1935 günü toplanan Cumhuriyet Halk Partisi IV. Büyük Kurultayı'ndaki konuşmasına yer vermiş. Atatürk şöyle diyor: "Uçurumun kenarında yıkık bir ülke... Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren savaş... Ondan sonra içerde ve dışarda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için arasız devrimler."

Kitabın son bölümünde de Sanayi Kongresi'ne ilişkin belgeler yer alıyor.

Benim dikkatimi çeken noktalardan biri, 1927 tevkifatında tutuklanan Türkiye Komünist Partisi Merkez Komite Sekreteri Vedat Nedim Tör'ün 1930 Sanayi Kongresi'ndeki önemli rolü. 1929 yılı Aralık ayında Atatürk'ün "himayelerinde" önde gelen politikacı ve bürokratlarca kurulan Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kuruluşundan hemen sonra Vedat Nedim Tör'ü "müşavir müdür" olarak atamış ve Sanayi Kongresi'nde görevlendirmiş.

Kitapta, o yıllara ilişkin çok ilginç fotoğraflar da yer alıyor. Örneğin, bir fotoğrafta, "önce buğdayı bile dışarıdan alırdık; şimdi ipeklili bile kendimiz yapıyoruz" pankartının önünde işletme yöneticileri ve işçileri gururla poz vermiş. İsmet İnönü'nün Sovyetler Birliği gezisine ilişkin fotoğraflar da ilk kez yayımlanıyor. Serdar Şahinkaya'nın bu önemli geziyi ayrı bir kitap haline getirmesi de çok yararlı olur.